

siliit: unde in Genesi dicitur¹: *Ponam buccellam panis et confortate cor vestrum.* Præterea Benignitas, quæ fructus est Spiritus Sancti, divino huic cibo pariter adhæret: sic enim per experientiam videamus, quod ii, qui cœlestem hanc mensam frequentant, communiter benigni sint et benefici, ac magna vi attractiva prædicti, prout videre est in sancto Ignatio de Loyola, Francisco Xaverio et Philippo Neri: unde S. Paulus communionem simul cum beneficentia conjungit, dicens²: *Communionis et beneficentiae nolite obliuisci.* Denique ab hoc sacramento Bonitas, virtus et perfectio suas radices habet, suumque inde accipit alimentum et vigorem; unde Glossa inquit: « *Præbebit delicias sapientiae, gratiae, virtutum.* »

4. — *Longanimitas* quæ nos omnibus vitæ hujus casibus tam sinistris, quam prosperis superiores efficit, ab hoc quoque convivio Eucharistico haud parum addiscitur. Et ideo observandum, quod in oratione Dominica primo hæc verba præmittantur: *Fiat voluntas tua sicut in celo, et in terra, et statim immediate fiat hujus panis cœlestis: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: quod utique ideò solum fit, ut ostendatur, conformitatem voluntatis humanæ cum divina, panis hujus verum fructum esse; et merito, cum enim Christo dicat³: Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui in celis est, justum est, ut ad exhibendam huic cibo divino debitam gratitudinem, et remuneracionem, illam per hunc cibum recompensemus, ejus adimplendo voluntatem, nosque ei per omnia conformando. Fructus quoque hujus sacramenti est *Mansuetudo*; siquidem Salvator Agnus ille mansuetus sacramentum hoc in nostram utilitatem instituit, in qua nocte tradebatur, id est, eo tempore quo homines omnia iræ suæ fulmina adversus eum evibrabant. Huc quoque spectat *Fides*; neque enim ullum est mysterium, in quo magis sit necessarium hanc virtutem exercere, sicut in isto sacramento, quod proinde per antonomasiæ *mysterium Fidei* nuncupatur: unde Doctor Angelicus ait: *Quod non capis, quod non vides, animosa firmat Fides.* Est quoque *Modestia* sacramenti hujus fructus; que enim major modestia et humilitas ex cogitari potest, quam quod Deus ille quem adorant *Dominationes, tremunt Potestates*, sub minutissimo hostiæ fragmento se constringendo, se tamquam cibum, et potum à vilissimis vermiculis devorari sinat? In quo utique homines perfectum sui ipsius contemptum, et aspernationem efficaciter docet. Tandem, quod *Continentia et Castitas* sacramenti hujus fructus sit, in discursu decimo sexto fuse satis probavimus; quod proinde non sine mysterio *vinum germinans virgines* appellatur.*

5. — Præter hos innumeris quoque sunt alii,

¹ GEN., XVI, 1. — ² HEBR., V, 6. — ³ JOAN., IV, 34.

cunctique admirabiles hujus panis fructus, inter quos præcipuus est, quod sumentes hoc Sacramentum in Dei filios efficaciter adoptentur. Quæ certè adoptatio, tanti æstimanda est, ut S. Leo de unione hypostatica naturæ divinae cum humana, in incarnatione consummata, disserens, dicere non dubitet⁴: « *Omnia dona excedit hoc donum, ut Deus hominem vocet filium, et homo Deum nominet Patrem.* » De qua adoptione S. Joannes loquitur, dum ait⁵: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Et quidem ex quo in communicantibus de hoc Sacramento verissime adimpletur, quod æterna Veritas promitti, nimirum⁶; *Qui manducat meam carnem, et biberit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo, consequens est,* ut sicut divinitatem Christi participamus, ita quoque filiationis divinæ, quam Christus habet, participes efficiamur. Simile quoddam argumentum sanctus Ambrosius efformat, dum inquit⁷: « *Quia idem Dominus noster Jesus Christus consors est, et divinitatis, et corporis, et tu qui accipis ejus carnem; divinæ ejus substantia in illo alimento particeps efficeris; quod utique multo magis quoad divinam ejus filiationem verificatur.* »

6. — *Pinguis panis ejus.* Habet enim hoc Sacramentum non solum impinguandi animam, verum etiam corpus sustentandi, prout multis servis Dei plurimisque virginibus accidisse, variae perhibent historiæ. S. Bonaventura dum observat, Salvatorem nostrum in capite VI Evangelii S. Joannis de Eucharistia fuse disserentem, frequenter fecisse mannae mentionem, querit⁸, « *ad quid toties repetit de manna, et inculcat,* » moxque per auctoritatem D. Chrysostomi respondet, quod « *ideo totius reminiscitur manna, ad fidem inducendam, quod si possibile factum est annis LX sine messe, et frumento continere illorum vitam, multo magis et nunc ipse veniens possit, dare vitam, et si illi typi erant, multo magis ipsa veritas erit talis, quæ possit dare vitam.* » P. Rho de venerabili Ursula Benincasa refert, quod postquam Gregorius XIII eamdem S. Philippo Neri ad probandum ejus spiritum consignasset, idque ei sacram prohibuisse Communionem: « *Manentibus illico membris, non sine vitæ periculo contabuerit. Cumque veluti in suprema necessitate sacro viatico refici jussisset idem Philippus, vires mortales receperit.* »

7. — *Piuguis panis ejus.* Etenim panis hic cœlestis vigorem, et vires nobis subministrat, ut divini servitii cursum cum fervore aggredi, et prosequi valeamus. Porro de S. Elia propheta sacer textus ait⁹: *Ambulavit in fortitudine cibi illius (id est panis subcinericei eidem ab Angelo subministrati) quadraginta diebus, et quadraginta noctibus*

¹ S. LEO, s. 9 de Nat. — ² JOAN., I, 1. — ³ ID., VI, 55. — ⁴ S. AMBR., I. VI de Sacr. — ⁵ S. BON., in Joan. — ⁶ P. RHO, Hist. vir. ... ⁷ III REG., XIX, 9.

usque ad montem Dei Horeb. Hic autem panis subcineribus per manum Angeli coctus, qui tantum Eliae vigorem tribuit, panis Eucharistici typus erat ac proinde sanctus Laurentius Justinianus hunc ita arguit, dicens: « *Quid panis Christi, qui est panis vita recte sumentibus, spiritualis fortitudinis conferre valebit?* » Et Glossa similiter ait: « *Quanto magis ex virtute divini convivii, in quo non jam subcinericeos panes, sed ipsius Dei verbi carnem et sanguinem de manu ejusdem sumimus Christi, potest quispiam melius sustentari.* » Ad nostrum vero propositum specialiter observandum est verbum *ambulavit*, utpote quod duo nobis utilia documeuta suggerit; quorum *primum* est quod cœlestis hic panis ad perfectionis acquisitionem plurimum conferat, nam verbum hoc, *ambulare* in Scriptura sacra spiritualis vitæ cursum exprimit. Sic enim Deus Abrahæ ait¹: *Ambula coram me, et esto perfectus*, et de Henoch dicitur²: *Ambulavit coram Deo; secundum est quod singularem in via Dei fervorem nobis insinuat. Pro cuius meliori intelligentia observandum, quod Elias non semel, sed his sub juniperō ad dormiendum se composuerit, qui somnus aliquem in ipso stuporem mentis, et tedium significabat.* Nam ut Glossa ait: « *Tepor aliquando nominatur in Scriptura sopor.* » Ac proinde Elias hoc modo sopore correptus, hominem in Dei servitio negligenter representabat. Sed quid tandem evenit? *Cum surrexisset, comedit, et ambulavit.* Nam in virtute cibi illius excitatus, magnis passibus ad montem, perfectionem significarem, progressus fuit.

8. — *Pinguis panis ejus.* Origenes de panibus propositionis loquens ait³: « *Panis propositionis eum significat, quem propositus Deus propitiatio nem in sanguine ejus; et si respicias ad illam commemorationem, de qua dicit Dominus: Hoc facite in meam commemorationem, invenies, quod ista est commemorationis sola, quæ propitium faciat hominibus Deum.* » S. Laurentius Justinianus ad sanguinem alludens agni paschalis, quo Deus a populo suo portarum postes tingi voluit, eos qui ad sacram hoc convivium accedunt, his verbis alloquitur⁴: « *Neque tibi percussor angelus nocere valerit, si agni istius saginatus fueris edulio.* » Albertus Magnus super illa verba Apocalypses cap. VII: *Nolite nocere terra, et mari, neque arboribus quoad usque signemus servos Dei nostri*, inquit⁵: « *Consignari debet Christo, qui est de familia Christi, signo crucis, et sanguinis ejus, quia non consignati percutimur.* » Sic quoque in Ezechie cap. IX omnes illos, qui signo Thau consignati erant, a suppicio Dei exemptos fuisse legimus⁶: « *Hoc autem signo,* » ut idem ait, « *Crucem, et*

¹ GEN., XVII, 1. — ² GEN., V, 22. — ³ ORIG., h. 13 in Lev. — ⁴ S. LAUR. JUST., in ser. de Euch. — ⁵ ALBERT. MAGN., de Euch., disc. 3. — ⁶ EZECH., IX, 4.

« *sanguinem agni in monte Calvario effusum præfigurabat.* » De quo S. Paulus gloriabatur, dicens¹: *Nemo mihi molestus sit, ego stigmata Domini mei in corpore meo porto.* « *Stigmata autem illa,* » inquit Albertus Maguus, « *sunt consecrationes passionis, et sanguinis Jesu Christi.* »

9. — Habacuc in Cantico suo ait²: *Domine opus tuum, in medio annorum vivificu illud, in medio annorum notum facies, cum iratus fueris, misericordia recordaberis.* In quo oraculo prophetico quoad sensum litteralem populi Hebrei e servitio Babylonica liberatio prædictitur, qui juxta calculum Cornelii a Lapide an. 3419 contigit. S. Augustinus autem eadem verba de incarnatione Filii Dei intelligit, quæ a S. Patribus *Opus Dei* nominatur, quia Deus in hoc mysterio fecit potentiam in brachio suo. Cum igitur Eucharistia, ut ex superioribus constat, extensio incarnationis appelletur, Habacuc his verbis Deum hunc in modum affari voluisse videtur Quando in plenitudine temporum altaris institues Sacramentum, tunc misericordia mea recordaberis, cunctaque iracundiæ tuæ fulmina depones. David quoque cum inter tria sibi proposita flagella pesset elegisset³, eo tempore, quo populus hac strage flagellabatur, obtulit holocausta, et pacifica, et propitiatus est Dominus. Nimis altare quoddam erexit et super illo obtulit holocaustum, incruenti sacrificii symbolum. Sed ubi, quomodo, et quo tempore illud obtulit? Observandum, quod Spiritus Sanctus non sine mysterio post oblatum holocaustum multas consequentes referat circumstantias: dicit enim: *Misertus Dominus super afflictione, ait Angelo percutienti populum: Sufficit nunc, contine manum tuam.* Sed ubinam tunc Angelus erat? sacer textus ait: *Erat autem Angelus Domini iuxta aream Areuna Iebusæ. Circa quæ verba notandum, quod Angelus nondum areæ huic pedem intulerat, sed tantum illi propinquus erat, quia iuxta aream. In area autem, ut omnibus notum est, colligunt et exutit frumentum ad faciendum panem.* Ecce tibi igitur, quando Angelus juxta hujus panis et frumenti electorum figuram, quantumvis remotam, stabat, Deus illi, ut divinæ justitiae ensem in vaginam recondenter, præcepit. Sed ubinam David altare erexit, et in quo loco holocaustum hoc obtulit? *Emam a te aream, inquit, ut adficiem altare Domino, et cesseret imperfectio quæ grassatur in populo,* et ait Areuna ad David: *Accipiat et offerat Dominus meus rex, sicut placet ei.* Ubi ut vides, altare in medio areae frumenti ad propitiandum, et placandum Deum erigitur quæ omnia in figura hujus Sacramenti contigerunt, per quod Deus nobis propitiatus efficitur. Hic quoque rovocandum est in memoriam, quod cum Abiathar summus sacerdos, partes et factiones Adoniæ contra Salomonem secutus fuisset, hic rex

¹ GALAT., VI, 17. — ² HABACUC., III, 2. — ³ II REG., XVII.

ei dixerit¹: *Equidem vir mortises, sed hodie te non interficiam, quia portasti arcum Domini Dei.* In hac autem area, ut saepius meminimus, manna recludebatur, verum Eucharistiae symbolum, et ideo Salomon hujus solius intuitu Abiathar pepercit. Et quot putas hodie inveniuntur, qui utique peccatis suis ex eo solum, quia S. Communioni devoti existunt, ab iis præservantur?

10. — Quando Joram rex Israel, Josaphat rex Juda, et rex Edom in bellum contra Moabitas una cum numerosis exercitibus progressi in deserto præsidi moriebantur, et peribant, Elisæus per orationes suasiram Dei placavit, et ingentes aquarum torrentes manare fecit. Sed quando, vel quo tempore miraculum istud patravit? Scriptura ait²: *Factum est igitur mane, quando sacrificium offerri solet, et ecce aquæ veniebant per viam Edom et repleta est terra aquæ.* Eo etenim tempore, quo sacrificia offeruntur Deus misericordiam suam continere nequit, quin propitietur quando Elias Propheta post tot siccitatis continuæ annos, cœlum, quod antea aeneum fuisse videbatur aperuit, dicit sacer textus: *Et ecce nubecula parva; per quam hostia sacra, quæ velut angusta quædam nubes est, præfigurabatur.* Ac proinde S. Augustinus ait³: *Elias figuram habuit Domini «Saluatoris, Elias oravit, et sacrificium obtulit, et Christus pro universo mundo seipsum immaculatum sacrificium tradidit.* » Et paulo post ait: *Vidit nubeculam parvam ascendentem de mari, et quæ carnem Christi figurabat.*

DISCURSUS XXV.

COMMUNIO SACRA LUMEN, SCIENTIAM ET DEI, MYSTERIORUMQUE DIVINORUM INFUNDIT COGNITIONEM.

IDEA SERMONIS. — 1. Communio illuminat mentem. — 2. An panis quem fregit Christus in Emmaus, fuerit Eucharisticus. Tenetur quod talis fuerit. Illuminavit binos illos Discipulos. — 3. Quo propius ad Deum accedimus, eo clarus illum cognoscimus. Patet in Samaritana. Et Discipulis Emmaanticis. — 4. Per S. Communionem etiam alias simplices, accipiunt divinas illustrationes. Cur Christus, puella resuscitata, curaverit dari cibum et non aliis resuscitat. — 5. Quid significet lumen, quo Christus illuminavit cœcum natum. Mel, quod gustavat Jonathas figuravit S. Eucharist. Cur ad cenam magnam etiam invitati fuerint cœci. — 6. Ex hoc Sacramento hauritur sapientia et intellectus. — 7. Judei ad esum Mannæ, cognoverunt Deum. Sic nos sumendo S. Eucharist. accipimus panem intellectus. Patet in conversione S. Pauli. — 8. Christus in S. Euch. est cibus et Doctor. — 9. Necessarium tamen est, ut accedamus bene dispositi, ut illuminemur.

Et cognoverunt eum in fractione panis. Luc. xxiv, 36.

1. — Duo illi discipuli a via, quæ in Emmaus¹ III REG., II, 26. — ² IV REG., III, 49. — ³ III REG., XVIII, 44.

ducebat, aberrantes, adeo a sole justitiae obfuscari fuerunt, ut S. Lucas de iis dicat: *Oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.* Ubi D. Chrysostomus ait⁴: « Non de sensibiliibus oculis hoc dictum est, « sed de sensu mentali, » neque enim visus illorum corporalis obtenebratus erat, ut bene probat S. Augustinus, non enim clausis oculis ambulabant, sed inerat aliquid, quo non sinerentur agnoscere, quod videbant. At vero quamdiu haec hallucinatio, quæ mentem illorum perstringebat, duravit: « Usque « ad Sacramentum panis, » inquit S. Doctor², « ut « veritate corporis ejus participata Christus possit « agnoscere. » Nam quando Salvator illis consecratum sacratissimi corporissui panem communicavit, tunc protinus cognoverunt eum; per quod insinuatur, ut inquit Theophylactus³: « quod oculi eorum, qui « benedictum panem assumunt, aperiuntur, ut « agnoscent illum; magnam enim, et indicibilem « vim habet caro Domini. » Unde Albertus Magnus ait⁴: « Oculos claros non habet cuius oculos sanguis Christi efficacius non clarificavit. »

2. — Controversum est inter sacros interpretes, an panis ille, in cuius fractione discipuli Dominum cognoverunt, panis fuerit Eucharisticus, an vero sine consecratione solum benedictus; siquidem inter Religiosos usus invaluit, mensæ præmittere benedictionem. Jansenius, Lyranus, Cajetanus, et Dionysius Carthusianus panem hunc nequaquam sacramentalem fuisse existimant. E contra vero valde fundata opinio est, panem illum vere Eucharisticum fuisse. Nonnulli eorumdem interpretum optime considerant, S. Lucam hanc historiam referentem, per specialem Spiritus sancti calatum ejus gubernantis instinctum, iisdem verbis usum fuisse, quibus alii Evangelista factam in ultima cena Eucharistiae institutionem recenseret: *Cum recumberet cum eis, accepit panem, et benedixit, ac fregit, et porrigebat illis, prout omnes concorditer asserunt Evangelistæ, adeoque quantum ad modum, quo tunc usus fuit, eodem scilicet, quo Eucharistiam instituit, efficax videtur erui argumentum, ad convincendum, quod vere sacramentum fuerit; præterquam quod addi possit, hoc ita Incarnatam ordinasse sapientiam, ut scilicet Christi notitiam non consecuti discipuli per scripturas sacras, quas magister cœlestis iis in via interpretatus fuerat, lumen illius per sacratissimum illius corpus sibi compararent.* Idem quoque S. Lucas de primis Christi fidelibus agens, frequentem eorum Communionem, per panis fractionem explicat, dum ait⁵: *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicationem fractionis panis;* ubi dubitari nequit, quin sermo sit de communione; sed cum alibi Apostolus dicat⁶: *Panis*

¹ D. CHRYS., in Caten. — ² S. AUG., de Cons. Evang., I. III, c. 3 in Caten. — ³ THEOPH., ib. — ⁴ ALB. MAGN., de Euch. — ⁵ ACT. AP., II, 42. — ⁶ I COR., X, 16.

DE EUCHARISTIA ET COMMUNIONE, DISC. XXIV.

quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Porro auctor operis imperfecti ad ipsum principalem hujus discursus textum se reflectens, ait¹: « Dominus in via non solum benedixit panem, sed « de manu sua dedit Cleophae, et socio ejus, quod de manu porrigitur, non solum sanctificatum, sed « etiam sanctificatio est, et sanctificat accipientem. » quam pariter historiam S. Augustinus hoc moraliter illustrat commentario, dicens²: « Discite ubi agnoscatis. Ubi voluit Dominus agnoscere? in fractione « panis securi sumus, panem frangimus, et Domini « num cognoscimus. Noluit agnoscere nisi ibi, propter « nos, qui non eum visuri eramus, in carne, et « tamen manducaturi eramus ejus carnem. » Id quod et Drogo Hostiensis de passione tractans, confirmat in haec verba³: « Sed ubi tandem cognovimus eum? in fractione panis, et vere non cognoscimus Domine, nisi in fractione panis, panis caro « tua est. »

3. — Propheta regius sequens proinde nobis dat consilium, dicens⁴: *Accedite ad eum et illuminamini* quanto namque ad Deum accedimus viciniores, tanto majus illius haurimus lumen, et notitiam. Unde in præfatione Missæ, de angelis a Deo et chorus sublimioribus longius distantibus dicitur, quod Deum laudent, quem laudant angeli. Dominationes vero magis Deo vicinæ, magisque illuminate ipsum adorare perhibentur; Potestates autem, quæ essentie divinae viciniores astant, tremere describuntur; quanto namque quis ad supremam illam Majestatem accedit vicinior, tanto majus ejusdem imbibit lumen, et notitiam. An non ita Samaritana primitus quidem Christo exprobrabat Judaismum dicens⁵: *Tu Judæus cum sis, quomodo bibere a me poscis?* deinde discursum familiarius prosequens, Domini ipsum titulo affecit, cum diceret: *Domine da mihi hanc aquam:* nec congressum terminavit, quin ipsum Dei Filium, promissumque Messiam esse cognoverit, tamquamque in Samaria professa fuerit: *Ut video, Prophetæ es tu; venite, et videte, etc.* Idem omnino dictis in Emmaus abeuntibus Discipulis accedit; qui Christo associati, ipsum tamquam peregrinum suspiciebant⁶: *Tu solus peregrinus es in Jerusalem;* ut idiotam redarguebant: *Nescis ea, quæ facta sunt sed consummato itinere, dum ad hospitium divertissent, dicere non dubitarunt: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum loqueretur?* Sed ulterius in disersu, et conversatione progredientes, ipsum Dominum appellarent, dicentes: *Mane nobiscum Domine.* Quanto autem perfectum illis lumen, et notitiam obtigisse putatis? quando scilicet suum iis sacramissimum communicavit corpus: *Et cognoverunt eum in fractione panis;* primitus quam

¹ AUCT. Oper. imperf. — ² S. AUG., s. 140 de temp. — ³ DROG. HOST., I. I de Sacr. Dom. Pass. — ⁴ Ps. XXXI, 6. — ⁵ JOAN., IV, 1. — ⁶ LUC., XXIV, 40.

exilem Dei cognitionem habuerunt, ut Incarnata Sapientia iis exprobraret: *O stulti et tardi corde.*

4. — Drogo Hostiensis, nostrum promoturus argumentum, historiam Josephi Patriarchæ, quando in fratrum saccis frumentum inter pecunias abscondi fecit, adducit, inquiens¹: « Veniunt a te quasi « alieni, fratres tui, sed tu benigne appropinquas « eis: veniunt ad te cum asinis stultiæ, et tarditatis sue, et cum saccis vacuis præ inopia, sed non « solo frumento repletos eos, quin et pecuniam redditis ligatam in ore sacculi. » Deinde historiam prosequens, subjungit, dum ait: « Vacui et stulti « veniunt ad te, sed tu remittis eos onustos, et « abundantes frumento sapientiae tuæ, insuper et eloquentiae pecuniam redditis ligatam auctoritate « Scripturæ. » Quantu etenim servi Dei, quot Virgines, et matronæ, ut S. Theresia, S. Catharina Senensis, S. Maria Magdalena de Pazzis, S. Birgitta, absque studio et literatura humana sublimissimas de Deo illustrations, lumina et notitias ex sacramento hujus frequenter obtinuerunt? Et vos itaque accedite ad eum et illuminamini; appropinquate ad eum in communione sacra, ubi intimus ad Deum datur accessus; siquidem stricta inibi formatur unio Deum inter et animam, dicente Christo²: *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo.* Salmeron ingeniosam iustitiam observationem ad intentum præsens, fundatam in panibus propositionis, cœlestis hujus panis præfigurativis, quando ait³: « Non sine causa in sancto ante sanctum sanctorum posito, erat ad Aquilonem mensa panes propositionis continens, ad meridiem erat candelabrum septem lucernis illuminatum, ut nos illuminatos redderet de Eucharistia cum fructu suscipienda. » Neque minus consideratione digna in præsenti se offert D. Chrysostomi propositio, quam circa resuscitatum Archisynagogi filiam verbis format sequentibus⁴: « Puellam cum a morte excitasset, per eibum, quem ei offerri jussit, a quo esset suscitata, instruxit. » Subito autem, ut illam resuscitavit⁵, *Jesus jussit illud dare manducare;* cum tamen de Lazaro resuscitato, sicut et de filio vidua ad vitam revocato, nullam eibi curam habuerit; cur igitur de cibo in hac occasione plus quam alias, sollicitus fuit? Sine dubio omnia in sapientia a Christo facta fuere. Atque ideo observandum, Lazarum juxta se sorores habuisse, a quibus in notitia Christi edocendus erat; adolescentis quoque vivus existens omnem populum audierat acclamantem: *Quia Prophetæ magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam*⁶. Huic autem filiæ per eibum Eucharistiae typum, lumen et agnitionem sui infundere voluit, ac proinde merito D. Chrysostomus ait: « Per eibum, quem ei

¹ DROG. HOST., ib. — ² JOAN., VI, 57. — ³ SALM., t. IX, tr. 40. — ⁴ D. CHRYSOS., h. 33 in Matt. — ⁵ LUC., VIII, 55. — ⁶ LUC., VII, 42.

« offerri jussit, a quo esset suscitata, instruxit. » Albertus Magnus proinde de hoc pane apposito inquit¹: « Per sacramentum et communionem ipsius ad communionem redimus Angelorum, et partim cipamus divinas illuminationes. » S. Laurentius Justinianus pariter inter alios hujus Sacramenti effectus, hunc enumerat, dicens²: « Pia mens, tanti sponsi lætitieatur præsentia, venerando hoc meum diante sacramento, repletur gaudio, exultatione præfunditur, humilitate dejicitur, lumine meum diatur, »

5. — Opportune hic mihi incidit modus, quo Salvator noster cæcum natum illuminatus usus fuit, nimirum per lutum ex saliva oris sui compositum³: *Expuit in terram, et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos ejus.* Cujus rei gestæ mysterium Angelicus Doctor declarans, per cæcum hunc genus humanum in notitia veri Dei a Christo illuminatum intelligit: « Per sputum, » inquit⁴, « quod est saliva a capite descendens, signatur Verbum, quod a Deo Patre capite omnium rerum procedit: *Ego ex ore Altissimi prodidi;* tunc ergo Dominus de sputo et terra lutum fecit, quando Verbum caro factum est; linivit autem oculos cœci, id est, humani generis, oculos scilicet cordis. » Melius vero ad propositum nostrum S. Augustinus inquit⁵: « Judæi de crucifijo obtenebrati sunt, Christiani vero comedendo crucifixum illuminantur. » Celebre, cunctisque notum est, quod Jonathæ accedit, qui summitem virgæ, quam manu tenebat, in favum mellis intingens et ori admovens, subito, illuminatus fuit⁶: *Extendit summitem virgæ, quam habebat in manu, et intinxit in favum mellis, et convertit manum suam ad os suum, et illuminati sunt oculi ejus.* Per hunc vero favum mellis, S. Ecclesia altaris sacramentum intelligit, de quo dicitur: *Petrus melle saturavit eos.* S. Bonaventura autem de hoc mysterio disserens, inquit⁷: « In hujus figuram dicitur, quod Jonathas comedit et illuminati sunt oculi ejus, quia ad veram Christi contemplationem et speculationem non pervenit quis, nisi ad mensam ejus sedeat, de qua in Sapientia dicitur: *Miscuit vinum et posuit mensam.* » S. Carolus quoque de fructibus Eucharistiae disserens; hoc idem punctum tangit, dum in hæc verba loquitur⁸: « Ab hoc sacramento maximum lumen in animas illas derivatur, quæ digne, juxta vires suas et convenienti cum præparacione ad ipsum accedunt. Quam sacramenta talis cibi virtutem mel illud præfiguravit, quod Jonathæ lasso, præque defatigatione propemodo dum cœco, vires restituit et visum. » Cujus cœlestis panis laudes, postquam fusius enarrasset

¹ ALB. MAG., *de Euch.*, dist. 4. — ² S. LAUR. JUST., *de disc. mon.* — ³ JOAN., IX, 6. — ⁴ S. THOM., *ib.* — ⁵ S. AUG., *in Ps. CXXXIII.* — ⁶ I REG., XIV, 17. — ⁷ S. BONAV., *in Luc.* — ⁸ ACT. ECCL. MED., p. 512.

S. Laurentius Justinianus, ita suum tandem concludit discursum¹: « Aperi igitur, o melliflue amor! aperi, inquam, interiores Fidelium oculos, ut formatæ fidei irradiati lumine, mereantur videre te. » Cui argumento stabilendo peraccommode subserviet parabola illa de cœna magna, mensæ Eucharistiae typo, ad quam cœci pariter invitati leguntur: Quod enim, obsecro, in eo latet mystrium, quod ad tantas epulas et lautities ingenti adeo cum sollicitudine ipsi etiam cœci fuerint invitati? Dubium hoc resolvit S. Anselmus, dum per hos cœcos, gentiles intelligendos docet, qui cum nec scientia lumen, nec illuminatos cordis habent oculos, beneficio hujus cœnæ, lumen, notitiam, verique Dei intelligentiam sunt consecuti²: « Qui tamen ad Christi convivium invitati (verba sunt S. Praesul) interius illuminati jam in via Dei non errant, sed recto tramite graduntur. » Novistis omnes, panem hunc primitus in Bethlehem descendisse, quæ domus panis interpretatur. Sed modum, obsecro, descensus adverte; in medio siquidem bovis et asini se collocavit. Quoniam vero fine id factum fuisse putatis? Scilicet ad nos erudiendos, hanc pani illi inesse virtutem, ut rudioribus et stolidioribus lumen, notitiamque Dei imperatiatur. Quemadmodum accidit, quando³ cognovit bos possessorem suum et asinus præsepe Domini sui. S. Gregorius Thaumaturgus de Bethlehemita stabulo agens, ipsum Majestatis thronum appellare non dubitat, dicens⁴: « Thronus revera et hic erat Cherubicus. » Utique quod præsepe thronum appellarit, facile intellectu foret. Sed capere penitus nequo, qualiter throni Cherubici, cui scientia propria est, denominatio illi competere possit, ubi nil præter asinum et bovem demorabatur? Ecce vobis mysterium. Hic namque panis tot illustraciones, tantumque communicat sapientiam et scientiam divinam, « ut cognoscat bos et asinus possesse sorem suum, quem Israel non cognoscit. »

6. — Christus aliquando Apostolos suos benignius compellans, his illos affatus fuisse verbis legitur⁵: *Jam non dicam vos servos, sed amicos: Quia servus nescit, quid faciat Dominus ejus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audiri a Patre meo, nota feci vobis.* Tempus velim computetis, in quo dilecti discipuli ad ærarium illud admissi fuere, in quo sunt cœnes thesauri sapientiae et scientiae Dei. Tempus hoc utique non aliud fuit, quam illud ultimæ cœnæ, quando cœlesti hoc pane eos Dominus cibavit. Quam pariter ob causam S. Joannes institutionem Eucharistiae describere volens, suum a scientia et lumine, sacramenti hujus specialis effectu, in hæc verba exorsus est historiæ contextum⁶: *Sciens quia omnia*, etc. Cui proposito plenius

¹ S. LAUR. JUST., *de disc. mon.* — ² S. ANS., *enarr. Evang.* — ³ ISA., I, 4. — ⁴ S. GREGOR. THAUM., *ser. I de Ann.* — ⁵ JOAN., X. — ⁶ JOAN., *ib.*

suffragaturus S. Ambrosius, illum Sapientis textum: *Miscuit in craterem vinum suum. Increatae Sapientiae, mensam panis et vini hujus coelestis præparanti, accommodat, dicens: « Hauritur ergo de craterem sapientia, hauritur disciplina, hauritur intellectus. » Unde et Hesychius hoc sacramentum « alimentum vitæ et cœnam lucis, » nuncupare non ambigit¹. Neque dubium est, quin huc respiens Ecclesia sacrificium Missæ ab illis inchoari velit Psalmi verbis²: *Emitte lucem tuam et veritatem tuam*, etc. Ideo etiam Drogo Hostiensis Israeli quondam, tanquam in figura, columnam nubis per diem, ignisque per noctem præfulsis autumat. Quod privilegium ad nubem nostram Eucharisticam transferens, ad propositum nostrum ait³: « Haec est columna nubis, quæ per diem præcedebat filios Israel; nubes ergo per diem et columna ignis per noctem; quia et caro tua divinitatis æstum temperat et Spiritus Sanctus tenebras nos træ mentis illustrat. »*

7. — Quandoquidem cum populo Hebræo deserum ingressi sumus, memineritis velim illius, quod in Exodo his verbis dicitur⁴: *Mane saturabimini panibus, scientes quod ego sum Dominus Deus vester.* Cur enim, dicite sodes, in hac potius quam in alia quacumque occasione, Deus sui notitiam populo illi spopondit, dicens: *Sciatis, quod ego sum Dominus Deus?* Quot namque miracula operatus fuerat in Ægypto, aquas convertendo in sanguinem et virgas in serpentes; densissimis cœlum operiendo tenebris, mare pervium reddendo, totque alia operando prodigia? Nonne Scripturam sacram, nonne prophetas, nonne patriarcharum instructiones populus Israel habebat? Cur igitur nunc et non citius, Deum agnoveris describitur? Facilis ex ipso textu eruitur responsio. De manna enim, sacramenti altaris figura, sermo erat, ideoque Deus promittebat, dicens: *Sciatis, etc.*, quasi dicat: Eucharistia, cuius manna typus erat, scientie cœlestis clavem habet. Unde et Ecclesiasticus ait⁵: *Cibavit illum pane vitæ et intellectus.* Quis autem hunc præparat cibum? Sapientia increata, respondet Carthusianus⁶; quem vero cibat? Animam, « pane vitæ, ipsomet Christo, qui ait: *Joan., vi: Ego sum panis vitæ;* qui docuit nos orare; Panem nostrum supersubstantiale da nobis hodie, » id est, ut interlinearis ait, Corpus Christi. « Pane item intellectus. » Sed quænam est, intellectum inter et panem hunc propotione? Responderi quidem posset, panem hunc nuncupari panem intellectus, quia scilicet priusquam sumatur, suum homo debet studiose applicare intellectum, qua meditando, qua contemplando, ut ad tanti sacramenti debitam se præpararet susceptionem. At idem Dionysius Carthusianus ideo pani huic

¹ S. AMBROS., I. in Exod. — ² ALB. MAGN., *de Euch.*, d. 2. — ³ LUC., XXII, 10. — ⁴ S. LAUR. JUST., *de Triump. Christi ag.* — ⁵ JOEL., II, 33. — ⁶ S. THOM., op. 58.

¹ Act. Apost., IX. — ² ALB. MAGN., *de Euch.*, d. 2.

³ LUC., XXII, 10. — ⁴ S. LAUR. JUST., *de Triump. Christi ag.* — ⁵ JOEL., II, 33. — ⁶ S. THOM., op. 58.